

ЛІТЕРАТУРА:

1. Полюк Ю. І. Право на звернення до суду за захистом порушених, невизнаних або оспорюваних прав за цивільним процесуальним законодавством України: дисертація, канд. юрид. наук: 12.00.03. Одеса: 2019, 258 с.
2. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015. № 389-VIII. Дата оновлення: 29.09.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>
3. Про внесення зміни до частини сьомої статті 147 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» щодо визначення територіальної підсудності судових справ: Закон України від 03.03.2022. № 2112-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2112-20#n2>
4. Розпорядження про визначення територіальної підсудності справ. Портал судової влади України. URL: https://supreme.court.gov.ua/supreme/gromadyanam/terutor_pidsudnist.
5. Усім судам України! Рада суддів України опублікувала рекомендації щодо роботи судів в умовах воєнного стану. Офіційний сайт Ради суддів України. 02.03.2022. URL: <http://rsu.gov.ua/ua/news/usim-sudam-ukraini-rsu-opublikovala-rekomendacii-sodo-rooti-sudiv-v-umovah-voennogo-stanu>.
6. Ухвала Соснівського районного суду м. Черкаси від 10.05.2022 р. у справі № 712/1219/22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104223909>.
7. Цивільний процесуальний кодекс України: Закон України від 18.03.2004 № 1618-IV. Дата оновлення: 15.10.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15/ed20221015>

Шевченко Єлизавета Дмитрівна,

*студентка 4-го курсу факультету цивільної та господарської юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»*

Науковий керівник: *д.ю.н., професор, професор кафедри цивільного
процесу Андронов І. В.*

ЕЛЕКТРОННІ ДОКАЗИ ЯК ЗАСІБ ДОКАЗУВАННЯ В ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ

Інформатизація суспільства і, зокрема, розвиток цифрових технологій привели до необхідності розгляду в різних формах судочинства нового виду доказів – цифрових (електронних) доказів, яких раніше не існувало. Станом на сьогодні практика дослідження та використання цих доказів в Україні переживає лише етап становлення та самовизначення, а в науковій спільноті нашої держави та зарубіжних

країн немає однозначної позиції щодо доцільності виокремлення в теорії та процесуальному законодавстві такого виду доказів як «електронні докази».

Проблематика використання електронних доказів неодноразово ставала предметом наукових досліджень багатьох вчених та юристів-практиків, серед яких: М. О. Гетманцев, Н. Ю. Голубєва, К. В. Гусаров, К. Б. Дрогозюк, В. В. Комаров, О. М. Лазько, М. К. Треушніков, С. Я. Фурса та ін. Проте правове регулювання порядку використання електронних доказів у процесі судового доказування все ще не є досконалим, а в судовій практиці непоодинокі випадки неоднакового застосування судами процесуальних норм, що регламентують процес збирання, дослідження та оцінки електронних доказів.

Здійснення процедури подання електронних доказів чітко регулюється великим переліком нормативно-правових актів, серед яких варто виділити Цивільний процесуальний кодекс України, Закони України «Про електронні документи та електронний документообіг» та Закон України «Про електронні довірчі послуги».

З приводу виділення електронних доказів як окремого виду доказів в українській юридичній науці можна виділити три основні позиції: 1) підтримання доцільності розмежування письмових та електронних доказів; 2) збереження існуючої системи видів доказів (вчені висловлюють думку про штучне формування інституту електронних доказів); 3) пошук альтернативних варіантів вирішення зазначеної науково-практичної проблеми (вчені пропонують поряд з таким видом доказів як «документи» виділити окремий вид – «електронні документи», зважаючи на особливості останніх).

Відповідаючи на виклики сьогодення, законодавець до Господарського процесуального, Цивільного процесуального кодексів та Кодексу адміністративного судочинства України вніс зміни, якими передбачено існування та використання електронних доказів у відповідних процесах.

Так, згідно ч. 1 ст. 100 Цивільного процесуального кодексу України електронним доказом є інформація в електронній (цифровій) формі, що містить дані про обставини, які мають значення для справи [1].

Електронні докази класифікують на різноманітні види. Т. В. Цюра ще у 2005 році запропонувала виділити докази, отримані за допомогою технічних засобів. До останніх вказаний автор відносить звуко-, відеозапис, фотографії, інформацію, отриману через Інтернет,

комп'ютерні програми, що ґрунтуються на комп'ютерній обробці поданого матеріалу [2, с. 42].

Законом передбачається особливий порядок подання електронних доказів, відповідно до якого дані докази подаються або в оригіналі, або в електронній копії. У випадку останньої має бути наявний електронний підпис, який прирівнюється до особистого підпису. Підтвердженням цього є те, що 14 лютого 2019 р. Велика Палата Верховного Суду, переглядаючи судові рішення у справі № 9901/43/19, ухвалила, що саме електронний цифровий підпис є головним реквізитом такої форми подання електронного доказу. Відсутність такого реквізиту в електронному документі виключає підстави вважати його оригінальним, а отже, належним доказом у справі [3].

Щодо застосування даних з соціальних мереж як електронних доказів судова практика також є суперечливою. Наприклад, Постановою Верховного Суду від 27.11.2019 р. у справі № 667/266/15 було встановлено, що якщо справа стосується оспорування автора контенту в мережі Facebook, то, зважаючи на можливість реєстрації сторінки під будь-яким іменем, а також що досить складно, а інколи неможливо з'ясувати достовірність зареєстрованої особи, тому скріншоти із змістовним зображенням таких сторінок не можуть надаватися в суді [4].

Залишаються відкритими питання, що стосуються оцінки електронних доказів під час розгляду та вирішення цивільних справ. Як правило, суддя застосовує загальні правила оцінки доказів.

Логічно випливає питання про те, як надійно та правильно зберегти й надати суду електронний доказ. Адже його можна легко знищити як навмисно, так і випадково. Законодавство, на жаль, не встановлює відповідальності за умисне знищення або пошкодження цифрових доказів. А це, у свою чергу, може призвести до зловживань процесуальними правами учасниками справи. Також законодавець не відзначив, як відрізнити справжній електронний доказ від підробки?

Підсумовуючи, варто зазначити, що електронні докази, як і інші види доказів, мають свої ознаки та займають окреме місце у системі засобів доказування. Попри очевидну прогресивність нововведення, легко спрогнозувати в недалекому майбутньому подальші доопрацювання й удосконалення інституту електронних доказів, що обумовлено відсутністю усталеної судової практики застосування відповідних норм, специфікою електронних доказів, пов'язаною з їх цифровою природою, а також стрімким розвитком цифрових технологій.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Цивільний процесуальний кодекс України: Закон України від 18.03.2004 р. № 1618-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 40-41, 42. Ст. 492.
2. Фурса С. Я., Цюра Т. В. Докази і доказування у цивільному процесі: Науково-практичний посібник. К.: КНТ, 2005. 256 с.
3. Постанова Верховного Суду від 14.02.2019 у справі № 9901/43/19. URL: «<https://verdictum.ligazakon.net/document/79883385>».
4. Постанова Верховного Суду від 27.11.2019 у справі № 667/266/15. URL: «<https://reyestr.court.gov.ua/Review/86207417>».

Шенькарук Поліна Олександрівна,

*студентка 4 курсу судово-адміністративного факультету
Національного університету «Одеська юридична академія»*

Науковий керівник: *к.ю.н., доцент, доцент кафедри цивільного процесу
Ліопол І. М.*

РОЗГЛЯД ЦИВІЛЬНИХ СПРАВ ПРО ВСТАНОВЛЕННЯ ФАКТУ НАРОДЖЕННЯ ТА СМЕРТІ ОСОБИ У ПЕРІОД ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ

За загальним правилом, щоб засвідчити народження або смерть фізичної особи члени сім'ї, опікуни, піклувальники та інші особи, які наділені таким правом, мають звернутися із заявою про реєстрацію даного факту до органу державної реєстрації актів цивільного стану (далі – ДРАЦС).

Але бувають випадки коли неможливо зареєструвати вказані факти в органах ДРАЦС, а відтак визнання факту смерті чи народження особи потребують встановлення в судових органах і за таких підстав особи повинні звернутися до місцевого суду за місцем проживання.

Через військову агресію Російської Федерації на території України з'явилося багато переселенців, а в органів державної влади та місцевого самоврядування відсутня можливість реалізовувати владні повноваження на тимчасово окупованих територіях (далі – ТОТ).

Саме через такі обставини Парламентом України ще у лютому 2016 р. до Цивільного процесуального кодексу України (далі – ЦПК України) внесені зміни Законом України № 990-VIII від 04.02.2016р. та доповнено ст. 257¹, що стосувалася особливостей порядку факту народження чи смерті особи на ТОТ України [1].